

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“

в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор.,
на пів року 8 кор., на чверть року
4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот
в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів
року 4 карб.
в інших державах: на цілий рік 32 фр.,
на пів року 16 фр.

Передплата на „Буковину“ разом із
тижневником „Руска Рада“

на цілий рік 18 кор. (вгл. 9 рублів або 34 фр.)
а на пів року 9 кор., вгл. 4-50 р., або 17 фр.
Поодинокі число 10 сотиків.

БУКОВИНА

Виходить кожної середи, п'ятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция

„Буковини“

в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Ч. телефону 176.

Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.

Оголошення приймає ся по 20 сот. від
стрічки. „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки.
При частійших замовленнях відповідний рабат.
Рекламацій неопечатані вілні від порта.
Рукописи звертає редакция лише за попе-
редним застереженням і залученем належи-
тості поштової.

В справах редакційних можна устно по-
розумівати ся що дня від 9—10 рано і 2—3
по пол. крім неділі і свят.

Справа учительської платні.

Нині буковинський Сойм порішив наново справу
учительської платні, а залагодив єї односторонньо після
предложенія скарбової комісії, котра на своїм послед-
нім засіданню згодила ся на односторонню ухвалу
клубу руских послів. А рішено єю справу так, що
Сойм добачає в доходах з пропінацийного закону до-
статочне покрити видатків, які сполучені з новим за-
коном о платні учительській, не накладаючи ніяких
нових тягарів на податників. Доки ж наступить санкція
сего закона Сойм признає конечну потребу безплатного
подішлення доходів учительства і підвисшає тому
від 1. листопада с. р. дотеперішній дорожний до-
даток з 25 на 42 процент а то так, що учительство
II. категорії побирати ме дорожний додаток 400 К,
а проче учительство 300 К, згладно 200 К для всіх
сталих учителів, що не мають права на кватирове, а
надто додаток по 100 К до 3, 4, 5 і 6 квінквенів.
Сей дорожний додаток виносить тенер о чверть мі-
ліона більше як дотеперішній і тривати ме аж до
санкції нового закону о учительській платні.

Сею ухвалою усунуто попередню ухвалу комісії,
щоби дати тільки на одноразову допомогу 100.000 К.
Із ухвали Союму виходить, що руский клуб зго-
див ся на покрити платні учительської після нового
закону виключно з доходів пропінаций без ніякого
обтяження податків на єю цілі, хоч не вірить
в те, що се покрити внової забезпечене а тим то й
санкція закону запоручена.

Що не тільки більшість соймова не бачить єї
повности, а навіть і тих кілька послів, що не огля-
дають ся на задні колеса, ба й сам др. Аврель Ончул
признає можливість, що сей закон мимо всяких опті-
містичних надій не одержить санкції, про се свід-
чить найкраще ухвала дальшого постійного дорож-
няного додатку після предложенія д-ра Стоцкого, яке
русский клуб одобрив односторонньо.

Недалека будучність, бо від нового року 1908
ділять нас всего на всего кілька тижнів, покаже, хто
був у праві, чи совітські рускі послі з др. Стоцким на
чолі, чи Ончул і тов., що з легким серцем обіцяють
золоті гори на вербі. Тоді то й вийде на верх, чи
ті є привічними учительства, що, не снитавши броду,
тагнути їх легкодушно далі в пропасть, тай чи ті
є ворогами учительства, на котрих накидують ся
пни з грозьбами, з лайкою ба і з клеветами заслі-
плени дурисьствами учителів.

Поживем, побачимо і поговоримо опісля ще спо-
кійне слово і з руским учительством, котре пішло під
провід Кісановича і тов., покинуло давню щирість
і отвертість супроти своїх провідників, раліло ся не
з тими, котрі дали докази, от хочби не раз (вибір учи-
теля на посла до Ради державної) на те, що вони
приятелями учительства не тільки на словах і обіця-

ках, але й на ділі... Виселанники наших найтяжших
національних ворогів скикували наради руского учи-
тельства, на які не запрошувало наших послів, бо
дурисьства знали вперед, що тоді вийшла би правда
на верх, що отворили би ся очі не одному, як се
дійсно й стало ся на таких зборах в Сереті і у Ваш-
ківцях, де переконали послів зібраних, чия правда...
Та агітаторам Ончулівським ходило як раз о те, щоби
натроюдити руске учительство проти руских послів,
до чого сам Аврель Ончул дав починок на зборах
т. зв. краєвого товариства. Скажугь, чому не явили
ся рускі послі на сих зборах? На се дано відповід-
повідь відпоручникам, котрі запрошували на єї збори,
а то: що рускі послі не стануть ніколи під команду
Кісановича і т. п.

Се найзатямлять собі раз на все всі ті, що по-
слушні приказам компанії зноза „N. fr. Lehrerzeitung“,
яка воює терором і клеветами. Найзатямляють собі
й те, що нинішні рускі послі не лякають ся ніяких
грозьб а підуть тільки тою дорогою, яка веде до добра
усього народу, його загалу, а ніякої поодинокі класи,
на яку пустилися ся ті, що верховодять між учитель-
ством без розбору средств...

Учительство най не забуває, що воно є тільки
дрібною частиною народу, якої доля тісно звязана
з долею цілого народу. Годі проте ставляти свій ста-
новий інтерес понад інтерес загалу, а треба дбати
о згоді обох. Годі злещувати свою долю на кошті
цілого народу, який він не в силі понести. Треба тямити,
що нарід має ще безліч незаспокоєних потреб
культурних, на які нема средств, коли весь добуток
підє в один бік.

На остаток конче учительству і в найбільшій роз-
гарі не спускати з ока те, що темні духи тільки
й чигають на всяку нагоду, щоби розирити маси
проти учительства і розвести завзяту боротьбу, аби
зломити всякий видив учительства на нарід. Сей
досвід зробило вже чимало учителів на власній
шкірі і повинні-б бути відраманючим приміром, щоб
не давати ворогам нового оружя в руки, яким му-
сить стати нова платня, наколи б задля неї треба під-
вишати додатки до податків.

Огнєх кілька слів треба було доконче сказати
нашому учительству при сій нагоді, щоби охолодити
горячку, в яку загнали єго свідомі і несвідомі
агенти безсовісних газардників, що ставляють долю
усього краю на последню карту, яка ще покищо остала
в їх руках, щоби тільки хоч на хвилину ще удер-
жати ся зверху.

Кінчимо покищо щирим бажанєм, щоби нинішня
ухвала Союму вийшла на добро не тільки учитель-
ству, але й всему краю, та щоби нікому не при-
шло ся жалувати сего кроку або дізнати немилості
розчарованя!

Записки з Союму.

Дневний порядок вчорашнього 4. засіданя з су-
боти 5. с. м. такий: 14 резерватів, між ними мотиво-
ване внеску п. Пігуляка в справі заложеня теле-
фонічної сітї з Непоколовць до Стефанівки, деба-
ти над новим уставом громадским і ординацією вибор-
чою до громад, над знесенем обшарів двірських, над
фондом шкільним за рік 1907., звіг фінансової ко-
місії що до внеску п. А. Ончула в справі закушна
і парцеляцій ґрунтів гр. прав. релігійного фонду.

П. Волчинський виступив з румунського клубу.
„Що до мене — сказав він редакторови „Сегн.
Tagblatt-y“ — можу заявити вам стілько, що ріжницю
між нами (зн. консерватистами) а прочими послами
є того рода, що дальше їх нам разом неможливо.
Питанє, чи клуб загально удержить ся“. І справді:
п. Попович цілком в Союмі не показуєть ся, п. Фльон-
дор належить до него лиш формально, а бар. Горму-
закі, хоч боярин, належить більше до демократів.
Одностільний румунський клуб є отже ілюзією.

В п'ятницю прибув до Черновць посол Н. Ва-
силько і взяв участь в засіданю комісії фінансової.
За його інтервенцією допроваджено до компромісу
має внеском др. Стоцкого і д-ра Ончула
в справі регуляції учительської платні. Зреформований
внесок п. Стоцкого звучить: „Краєвий сойм покрити
з доходів ухваленого пропінацийного закона видатки
получені з ухваленем давніше проектком регуляції
учительської платні і викидає його санкціонуваня.
Доки законопроект одержить цю санкцію, буде ви-
плачувати ся учителям від 1. листопада с. р. місячно
яко дорожний додаток таку суму, яка відповідає
внескови п. Стоцкого.

Нова громадска ординация виборча.

(Дальше)

III. О виборах. § 9. Вибори має начальник
громади розписати публичним оповіщенням 8 день на-
перед і визначити в оповіщенні місце, день і час, т. є.
годину, в якій мають почати і скінчити ся вибори,
як також евентуальні тіснїші вибори, котрі треба
призначити найменше 2 дні пізніше; крім того має
подати число радних та їх заступників, що мають
бути вибрані кождим тілом. Коли вибори відбувають
ся в кількох секціях, то в оповіщенню виборчим має
бути подане місце і час виборів у всіх секціях як
також, котра виборча комісія має обчислити і про-
голосити загальний вислід голосування.

СЕ І ТЕ.

(Передрук дозволений тільки „Зеркалу“.)

Галицькі звичаї.

Страх сердитий Мако — їн,

Що не всі такі, як він,

Що макітру витрав,

Доки з неї мід лизав;

Якже меду вже нема,

Він макітру розбива,

Всіх ляками зове,

Що не роблять те саме.

До Некультурних.

Ми не прийшли сюди до вас,

Щоби за хліб із вами враз

У згоді працювати;

Ми проміняли лядний рай

На те за вас „зелений“ край,

Щоб вам культуру дати.

А звістно, всюди так бува,

Що некультурним прав нема,

А тільки обовязки;

Тому не диво, що і ми,

Як нас навчили Поляки,

Для вас не знаєм ласки.

Літературні новини.

Ще не покінчив ся друк феноменальної наукової
праці славнозвісного ученого д-ра Макогоня у єйде-
тоні „Руслана“, а вже невтомимий труженник надіслав
Україну новим твором, себто глибоко ученою крити-
кою ц. к. поезій Поповича в „Зеркалі“, за якими піде
розбір ц. к. поезій Воробкевича, Федьковича і др., що
на велике обуренє деяких ц. к. професорів писали теж
такі огодні стипшища. Др. Макогін надіє ся від єї
праці напевно покликания на професора українського
університету в Яворові.

Др. Маковей: „Делеко кущому до заяця“ або
моя кандидатура до Ради державної з куряї мішухів
яворівських, вийшла з друку як відбитка із „Зеркала“
і розсилає ся даром.

Др. В. Соловський: „Буковинське пенко а га-
лицкий рай“ або „Як вносити розкладовий дух в згідну
громаду“. Наглядом академічного товариства „Січ“,
присвята ученикам приготівлюючих курсів до гім-
назій.

Др. Я. Рачевський: „Як нищити дирек-
торів, що віддаляють нездібних суплентів“. Трагі-
комедія без кінця.

Загадка.

До якої партії належить др. Г. Ліп?
До клерикальної!
Чому?

Він же-ж зрік ся офіційально на засіданю тов.
святищенників кандидатури в користь „попа“.

Байка.

Осе д. Давую ся, як може один чоловік писати
про справи фільозофічні, політичні, ба навіть про
господарські...

Курка. Се диво хіба для таких, як ти.

Сумна вістка.

Славнозвісні професори др. Макогін, др. Бібін-
ський, др. Віслювич і тов. переносять ся назад туди,
відки прийшли, бо надокучило їм вчати після непо-
трібних учебників Поповича а на власні не годні здо-
бути ся. Наша громада прийме безперечно єю сумну
вістку про утрату таких щирих товаришів з так само
щирим жадем.

Збори прихильників „свободи думки“ відбу-
дуть ся в саді „Гармонії“. На єї збори мають приступити
тільки ті, що годять ся згорі безсудівно і виключно
на думку Без-уменка.

Зеркало зробило знаменитий „гешет“ на
буков. числі, бо придбало собі богато — безплатних
читачів. Невдоволені тільки знані співробітники, що
ис привикли писати хоч би „faule Witze“ — задармо.

Начальник громади має рівночасно доручити всім управненим до виборів легітимній виборчій та картки голосування заасмотрові громадською печаткою й відповідно приладжені для вибору радних та їх заступників; на картках мусять бути замітка, що кожда инша, не урядовою дорогою видана картка буде уважати ся неважкою.

Замість агублених або нездатних до вжитку карток має на особисте жадане управнених до виборів видати дуплікати начальник громади а в день виборів предсідателя виборчої комісії.

§ 10. О розписанню виборів має начальник громади повідомити рівночасно повітову владу політичну. Ся може вислати на вибори комісаря, щоби стеріг виконання законів та удержував спокій і лад. Громада не обовязана поносити кошта комісії.

§ 11. Виборами радних та їх заступників керує виборча комісія. Для кожного тіла виборчого має бути установлена окрема комісія. Вона складаєть ся з начальника громади або одного з поміж радних установленого ним яко предсідателя та одного писаря.

Комісія має рішати тільки о допущенню до голосування та о важности відданих голосів, іменно тоді а) коли при голосуванню повстають сумніва що до ідентичности виборця;

б) коли заквествіюють ся важність або неважність поодиноких відданих голосів;

в) коли проти управнених до вибору особи записаної в виборчу лісту, доки вона ще не голосувала, підносить ся заміти, що від часу виготовлення лісти відпало одно з умовій виборчого права.

Рішення комісії мусять наступити сейчас і є безвідкличні. Рекурсу проти них нема. Комісія рішає більшістю голосів; предсідатель голосує тільки при рівности голосів і рішає ухвалу.

§ 12. Виборчі тіла збирають ся окремо. Вибирає насамперед третє, відтак друге, нарешті перше тіло. Кожде тіло виборче може вибрати з поміж всіх вибираємих членів громади без огляду на тіло, до якого належить. Акт виборчий відбуваєть ся явно.

§ 13. Безпосередно перед початком голосування предсідатель виборчої комісії має пригадати зібраним виборцям зміст §§. 5 і 6., що відносять ся до коштів вибираемости, пояснити їм хід голосування і числення голосів і вказати їм, щоб свої голоси віддали з сво бідного пересвідчення без огляду на якінебудь побічні обставини, як по своїй совісті уважають найліпше для добра громади.

По сім поучено виборча комісія має пересвідчити ся, чи урна призначена до викидування карток виборчих є порожня. Голосування починаєть ся від того, що члени комісії перші віддають свої картки. Відтак голосують виборці в тім порядку, в яким явили ся в льокалі.

§ 14. Кождий виборець має, показуючи свою карту легітимацинну, передати свою виборчу карту зложену предсідателеви комісії, а сей, не відчиняючи її, вкладає до урни.

Імена голосуючих виборців записує секретар у вказане місце. Рівночасно має член комісії кожде голосоване зазначити в лісті виборців побіч імени виборця.

§ 15. На виборчій карті має бути виписаних стільки імен, скільки радних згідно їх заступників маєть ся вибрати. Коли на картці є більше імен, то останних не узгаднюєть ся, коли менше, картка не тратить своєї важности. Коли імя одної і тої самої особи виписане кілька разів, то при обчисленю голосів числить ся його лиш раз. Голоси, що виписані на особу виняту або виключену від права вибираемости, голоси, з якими одержано якісь услівя або припоручення, врешті голоси, з яких годі означити виразно особу, є неважні і при обчисленю більшости голосів не узгаднюють ся. Так само картки порожні або невідповідючі §. 9.

§ 16. Вибори в кождім тілі мусять безусловно скінчити ся в призначенім на се дні. Віддачу голосів треба замкнути в означеній годині. Але виборців, що перед укінченням призначеної години явили ся в виборчій льокалі і при кінці голосування були присутні, не можна виключити від голосування. Коли-б наступили обставини, що спиняють початок, хід або закінчення виборчого акту, то виборча комісія може відложити або продовжити вибори на слідуючий день. Предсідатель комісії має се публично оголосити. Коли голосоване вже зачало ся, то акти виборчі і урна мають бути виборчою комісією запечатані аж до продовження виборчого акту.

(Конець буде).

Фреквенція учительської семінарії.

Загальне число учеників мужескої семінарії виносить в сім році 215 розділених між поодинокі роки в слідуючий спосіб: на I. році є 60, на II. 57, на III. 50, на IV. 48. На 60 учеників I. року припадає 26 Русинів, а 20 Волохів, (причім гр. пр. є 41, гр. кат. 5). Решта Німців (10) та Поляків (4). На 57 учеників II. року є 21 Русинів, 18 Волохів; (гр. пр. 36, гр. кат. 3); Німців 11, Поляків 7. На 50 учеників III. року Русинів є 19, Волохів 19; (гр. пр. 36, гр. кат. 3); Німців 7, Поляків 5. На 48 кандидатів IV. року Русинів 12, Волохів 17, (гр. пр. 27, гр. кат. 3); Німців 13, Поляків 6. Всіх учеників Русинів є 78, Волохів 74, Німців 41, Поляків 22.

В жіночій семінарії на 60 учениць I. року є Русинок 20, Волошок 28, (39 гр. пр., 9 гр. кат.). Німців 10, Польок 2. На 60 учениць IV. року Русинок 14, Волошок 19, (гр. пр. 27, гр. кат. 9), Німок 25, Польок 2. Разом: Русинок 34, Волошок 47, Німок 35, Польок 4. Всіх загалом учеників і учениць: Русинів 112, Волохів 121, Німців 76, Поляків 26.

Отже на 72 німецькі школи в краю, які крім того не мають ні одного неіспитованого помічника, припадає аж 76 німецьких кандидатів, а на 150 волошких і 185 руских шкіл народних, що числять поверх 300 неіспитованих сил учительських, числить семінарія учительська ледви 121 волошких, а тільки 112 руских питомців! Так дбає ся германізаторська школа про освіту руского і волошского народу! Чи-ж диво, що при такій системі анальфебетизм в краю не меншає як слід?

Звертаючи на отсі сумні цвєри увагу наших послів, надіємо ся, що вони доложать усіх сил, щоби, учительські семінарії вже раз розбити на три відділи: руский, волошкий та німецький.

Звіт з діяльності „Жіночої громади“.

13. мая 1906. відбули ся перші загальні збори нашого товариства; покладемо тоді кріпкий фундамент під організацію, що мала згуртувати весь загал руского жіноцтва на Буковині.

Хоч на початку тої діяльності стояла фєральна трінайдцятка, для нас вона не була нещаслива. Приступаючи за кілька днів до других загальних зборів можемо бажати собі, щоб і слідуючий рік був на стільки багатий в діяльність, як минувший, розпочатий під знаменем злочасної трінайдцятки.

Півтора року життя товариства, — за малий протяг часу, щоби можна доконати справді великих діл, особливо у нас, де треба було втягнути до організації темні маси сільского жіноцтва, а попри те поборювати упередження, з якими до нас віднесено ся.

Нині нехить суспільности до нашого товариства по части усунена, праця коло підвигнення морального положення руского жіноцтва поступає скоро наперед, можемо сказати, що ми добре використали отсей недовгий протяг часу.

Після постанов статута центральне товариство має головню старати ся о засноване кружків на провінції. Таких кружків засновано досі 6 а іменно: у Вашківцях, Чорткові, Чернівцях, Вижедці, Оршівцях і Волоці. Головний виділ старав ся, щоб на отворене кождо кружка вислано делегатки з привітом від товариства. Кружки відносили ся все до матерного товариства з повним довірем і головний виділ із свого боку спішив з порадою, де показувалась єї потреба. На жаль, майже ні один з кружків не зложив вимаганю статуту подовни доходів, але знаючи добре їх невідрадні матеріяльні обставини, головний виділ закупив з власних фондів книжки, і давав пожички як пр. черновецькому кружкови.

Кружки проявили доволі живу діяльність, найбільше кружок у Вашківцях і в Вижиці, де виготовлено народні костюми, і кружок черновецький, що заснував у себе школу шити, до якої за невеличку оплату (6 К місячно) приймають на науку.

Наше товариство заняло ся продажем виробів буковинського домашнього промислу; в порозуміню з „красивим базаром“ видали ми відозву і перебрали посередництво в продажі сих виробів.

З нагоди іменованя красивим інспектором, основателя і почетного члена товариства д. Половича взяло тов. наше поруч з иншими участь в торжественнім комерсі устроєнім в його честь і устами делегатки висловили радість з причини його іменованя.

На святотчїм комерсі в честь ново вибраних послів, голова товариства повитала їх від руского жіноцтва. В поминальну суботу 1906 і 1907 р. уряджено панахиду на могилі бл. п. письменни Євгеніи Ярошинської і зложено вінець на єї могилі.

Коли жіноцтво в Австрії уряджувало віча в справі загального голосування, ми вислали тільки петицію на руки голови руского клубу, бо час на віча був невідповідний.

Заходом тов. уряджено кілька відчитів, як пр. д-ра Маковєя, д. Луцкого, і величавий концерт в річницю основаня товариства.

Ось короткий огляд діяльності нашого товариства. Може декому число кружків видасть ся за мале; але щоби гаразд оцінити працю коло їх заснованя, треба пізнати єї перепони, з котрими пришло ся бороти ідейним одиницям, котрі взяли на себе ся працю.

Тож приступаючи до других загальних зборів „Жіночої Громади“ звертаю ся до всіх наших Кружків, до всего руского жіноцтва, до цілої суспільности з горячою просьбою, щоб прибувала в неділю на наш збор.

М. Грушевич, секретарка.

З російської України.

Засіданє українського наукового товариства.

В неділю 29. вересня продовжало ся засіданє українського наукового товариства в Києві. Прочитано два реферати: 1) члена проф. М. Грушевського „Хазайство польского магната за Задніпровю перед Хмельниччиною“ і 2) члена Ів. Степенка „Марко-Вовчок і його українські твори“. Окрім членів т-ва з'явилося багато гостей, так що сая була цілком заповнена слухачами і багатьом довело ся стояти в проході.

Відкриваючи засіданє, голова товариства проф. Грушевський зазначив той приемний факт, що наукове зібранє українського товариства викликало такий живий інтерес у громадянства, доказом чому — велика сила гостей товариства; тому товариство старатиметь ся по змозі влаштуувати такі засіданя що тижня, або принаймні двічі на місяць.

В своїм докладі проф. Грушевський схарактеризував велике польське господарство на лівобережній Україні XVII столітя (до Хмельниччини), про яке польські історики (наприклад — А. Яблоновский) люблять говорити як про велику культурну місію, котру ніби-то виконувало польське магнатство на просторах займанщинах Задніпровя. Докладчик висловив ту думку, що польські пани всю свою „культурну“ місію звели до того, що експлуатували самим грабінним способом природні багатства краю, наприклад винищуючи ліси для того, щоб з попену виробити поташ, який великими масами вивожено до балтійского порту Гданська (теп. Данціг); окрім експлуатації лісових багатств магнати старались на своїх величезних латифундіях виснажувати населєння можливу людність, обкладаючи її податками, при помочи монополізованя в своїх руках права пропінанції (право курити й продавати горілку, мід, пиво), млинарского права, стягаючи собі судові й фискальські доходи; пани користувались й натуральними доходами („поволовщина“, дохід з різництва, 10 рік хліборобської праці на рік). Хоч єї порядки в порівнаню з кріпацким пєнгом в Польщі й західній Україні були й не так уже тяжкі для української людности, але вони її дуже обурювали; український хлібороб не мирив ся з нами, вважаючи їх простієнькою уаурацією прибутку з вільної праці біля землі і свій протест виявляв у формі грізних вибухів, які врешті вилились в пожежу Хмельниччини. Яко цікаву ілюстрацію до своїх думок проф. Грушевський подав зміст одного документу, який і був центральним пунктом його докладу. Се — контракт „кравієского каштелєна“ Конєцпольского, яким він 1643 року дав в аренду шляхтичу Длускому гадяцьку воєводство. Документ цей прекрасно показує характер магнатского господарства на лівобережю із його ролю в економічному розвитку краю, в який воно майже не вносило жадних капіталів, не вкладало інтензивної праці біля землі, а обмежувалося просто експлуатацією його природних багатств і його мешканців — українських хліборобів та міщан.

Після першого реферату прочитано й другий — про Марка Вовчка. Референт д. Степенко спинився найбільше над питанням про те, кого вважати дійсним автором „Народних оповідань“ — чи Марію Марковичку, чи її чоловіка Опанаса Марковича. Завайомивши слухачів з поглядами на художественне значінє „Народних оповідань“ видатних критиків і знавців, як українських так і російських: Куліша, Чалого, Петрова, Добролюбова, Тургєнева, Сабічевського та ин., зазначивши високу вартість українських творів Марка-Вовчка і другорядну вагу її російських творів, д. Степенко прийшов до висновку, що Марії Марковиччї належала в епілійній її роботі з чоловіком тільки сабула, кістка оповідань; надати ж душу оповіданням, зробити їх блискучими малюнками власне українського життя, надати їм чудову форму що до мови мїг тільки такий знавець українського народу та його мови, споріднений з ним думкою, яким був Опанас Маркович. Росіянка Марковичка-Вилиньська не могла так перенятись розумінєм психології українського селянина, не могла так опанувати його мовою, чудові зразки якої дають нам „Нар. Опов.“

Реферат д. Степенка викликав живу дискусію, в котрій найбільшу участь взяв член т-ва д. Грінченко; він виїс чимало поправок і уваг до відчиту, зазначив досить поверховний етнографізм оповідань Марка-Вовчка, винесений з ознайомленя переважно з народньою піснюю та переказом, і на підставі порівняня „Народ. Опов.“ з де-якими джерелами, що безперочно належать Опанасови Марковичови (напр. його кореспонденція до „Черниг. Листка“) висловив думку, що своїм художественним українським кольоритом „Нар. Опов.“ завдячують Опанасові; „якби не було Опанаса, не було б і „Марка-Вовчка“. Дій Грінченко, між иншим зауважив, що в обробленю мови „Нар. Опов.“ приймав участь і редактор їх — Куліш, як про се свідчить його лист. Проф. Грушевський звернув увагу на те, що при розгляді творів М. В. з'їгноровано гарну історичну повість „Маруса“, писану Марією Марковичною за кордоном, в якій видно солідне ознайомленє з українським побитом. При сьому познайомив проф. Грушевський зібранє з змістом тільки що присланих споминів про Марію Марковичку Ганни Барвінок, які потверджують редакторські виправки Кулішем оповідань Марка Вовчка. З огляду на те, що дискусія затягалась, а також вважаючи на невідготовленість учасників дискусії до спеціального

аналізу питання про авторство Марії й Опанаса Марковичів, проф. Грушевський закрив засідання, запропонувавши перенести дискусію до наступних зборів.

Перше слово про історію України на висших жіночих курсах в Петербурзі.

Про перше слово з нашої бувалиці на висших жіночих курсах в Петербурзі пише д-ка Українка в „Раді“: Сьогодні 25. вересня, читалась на В. Ж. К. вперше лекція по історії „Южної Русі“.

В аудиторії і побіля неї великий натовп слухачок. Настрій піднесений.

Всі чекають. Ось гучно задували оплески, — се ввійшла проф. А. Я. Сеїменко.

Шановна добр. Сеїменко в своїй першій лекції дуже гарно і яскраво з'ясувала перешкоди, які до останнього часу не давали змоги вчити історію України і взагалі місцеві історії.

„Наука перепелелась з політикою“, „заля наука не було волі“, „російська історія ігнорувала місцеві історії“ — так казала добр. Сеїменко.

Се дійсно так. І ще й тепер наука в неволі, а особливо наука на Україні.

І сумно, що нам, Українцям, історію України доводиться слухати на російській мові, і чудно, що і досі боять ся „Южну Русь“ назвати її дійсним назвником, Україною. Але ж крок наперед вже зроблено. Перед нами той факт, що навчання „єдиної російської“ історії відходить потроху в „область преданий“.

І ще запевне дуже доведеть ся нам напружувати сили, але близько вже той час, коли по висших, середніх і низших школах залунає українська мова, після Українці здобудуть право, святе право людини, — щоби нам можливо розвивати ся на своїй рідній мові!

НОВИНКИ.

Чернівці, 5. вересня 1907.

Вісти з Ради шкільної красові. Кваліфікаційні іспити для учителів шкіл народних і вищих з німецькою, румунською і рускою мовою викладовою в Чернівцях починають ся в п'ятницю, 22. надоліста с. р. — Міністерство просвіти надало проф. учит. семінарії В. Івасюкові VIII. кл. ранга. — Розписано конкурси на посади: 1 підручельки в 3 кл. нар. шк. в Чагорі, 1 учителя в 1-кл. нар. школі в Молодію Окопи (віроїсн. гр.-пр.), 1 підручельки в 6-кл. шк. нар. в Раранчу, 1 учителя в 4 кл. шк. нар. в Горішніх Ширівцях, 1 підручельки в 4-кл. шк. нар. в Новій Жучці всі чернівецького округу шкільного, з рускою мовою викладовою та нім. предметом. Даліше на посади: 1 учителя в 4 кл. шк. нар. в Бальківцях та 1 учителя в 4 кл. нар. в Шербівцях середнього округу з рускою мовою викладовою та нім. предметом. Врешті на посаду 1 учителя з рускою мовою викл. та нім. предметом в 3 кл. шк. нар. в Панці округу сторожинецького. Подавати ся треба до кінця жовтня с. р.

П-ні Антоніна Осиповичева славно-звісна артистка нашого українського театру, обходить сего року, дня 15 жовтня, 25-літній ювілей своєї діяльності на нашій сцені.

В справі закупна дров до палива. Для мешканців Чернівців закупила від гр. пр. фонду релігійного „Селянська Каса“ 1500 м³ дров до палива. Сяжень буде коштувати коло 70 К. з доставкою до дому. Хто хоче користатися з сєї нагоди, най зголосити ся до канцелярії „Селянської Каси“ чи то устно чи писемно. Завдатку на кожний сяжень треба зложити по 30 К. Близіші відомості дає радо канцелярія.

До відома консисторії. Зачуваємо, що на опорожнену парохію в Мамаївцях нових назначено о. Бриндзана дотеперішнього сугрудника при Николаївській церкві в Чернівцях. Се місце при названій церкві тепер опорожнене, і ми цікаві знати, кого надасть сюди наша світла консисторія, бо доси займав його Русин. Чи консисторія не схоче знов вихити сюди якого Волоха, або зрумушченого та скапанченого „Русина“.

Загальні збори „Жіночої Громади“ відбудуть ся в неділю 6. жовтня о годині 3. з полудня в „Народнім Домі“ з наступним порядком денним: 1. Відчитане протоколу попередніх зборів. 2. Звіт з діяльності товариства. 3. Звіт касовий. 4. Зміна статутів. 5. Вибір виділу. 6. Вільні внесення. — За виділ: Е. Кумановська голова. М. Трусевич секретарка.

Велику забаву з танцями устроє в неділю 6-го жовтня нового ст. 1907 року, в сали „Руского Народного Дому“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. Товариство „Руский Міщанський Хор“. — Вступ на салю 1 корона від особи. Білет сімейний на 3 особи 2 корони 40 сотників. — Початок точно о годині 8 і ввечером.

Зміна в редакції „Руслана“. Д. Лев Лопатинський, дотеперішній видавець і відповідальний редактор „Руслана“, — як доносить сам „Руслан“ з днем 2-го жовтня дефінітивно уступив зі складу редакції. Д. Лопатинський вступає на практику до суду, хочаби віддати ся адвокатському званню. Як видавець і відповідальний редактор віступає тепер д. Семен Горук.

Пасивний опір на залізницях. У Відні відбуло ся дня 30. вересня віче урядників і функціонерів приватних залізниць і рішило розпочати пасивний опір, не дожидаючи постанови дирекції дотичних залізниць. Наслідком того на північно-західних лініях пасивний опір в повнім ході. Поспільні поїзди прибувають із значними спізнєнями. Доси приступило до пасивного опору около 90 тисяч осіб.

Покликанє д-ра Франка на університетську катедру. Болгарське міністерство просвіти — як доносить „Діло“ — звернуло ся до д-ра Івана Франка з пропозицією обняти катедру славянських літератур в Вишній школі в Софії, подаючи йому дуже корисні умови. Як довідуємо ся, д-р. Франко відніс ся до сєї пропозиції прихильно, хоч рішене в сій справі ще не запало. — При сій нагоді доламо, що крім д-ра Франка і д-ра Збюкова подібну пропозицію дістав також доцент карного права на львівській університеті адвокат д-р. Іван Добрянський. Про рішене д-ра Збюкова в сій справі не знаємо, д-р. Добрянський з огляду на свій старий вік пропозиції не прийняв.

Напад на поїзд. З Одеси доносять: На кур'єрський поїзд, що їхав з Одеси до Києва напала оноді ввечері коло стації Гізіково, 14 кілометрів від Одеси, ватага злодюжок з 15 осіб. Частина напасників звязала наперед будинок і дала знак, що-б поїзд задержав ся. Друга частина вела до поїзду в Одесі і вискочила аж тоді, коли поїзд на знак, даний розбишакими, станув серед поля. Три розбишаки вскочили на локомотив, інші до вагонів, а третя група острілявала з обох боків поїзд, в котрім їхало яких 200 подорожних, між ними багато жінок. Розбишаки дали около 200 вистрілів. Один жандарм і кількох подорожних пробувало їм відповісти також вистрілами, однак жандарм одержав таку тяжку рану, що неважком помер. Тимчасом розбишаки розбили при помочи динаміту поштовий вагон, в котрім найшли тільки кореспонденцію та пакунки. Вагон згорів а так само сусідній особовий вагон II. класу. Все-ж таки розбишаки зрабували 4.900 рублів готівкою та квіти одеської філії державного банку на 100.000 рублів. Після нападу поїзд вернув ся до Одеси, звідки вирушили конзакі шукати розбишаків. Поки-що арештовано в околиці Одеси шість, підозрілих о участь в нападі на поїзд.

Міський театр в Чернівцях.

В п'ятницю відбуло ся в міській театрі інавгураційне представлення під новою дирекцією і з новим персоналом. По віддеклямованю сьвітоточного прологу і відспіваню австрійсого гімну, грали комедію Кальдербурга: Родина не сьвітло (der Familientag). Комедія сама сьбою нічо незвичайного. Тема: або майорат в аристократичній родині Волнів або жінка з міщанського дому, розв'язка: і одно і друге. За заслугу авторова треба подякувати однак, що при такій нагоді вистеріг ся демократичної фразеології і досить звучною характеристикою осіб виставив з одного боку на сьміх застендіальність аристократичних бюрократів, а з другого речником поєднання аристократів „mit den Bürgern“ зробив героїчного хоча добросердного типового „стрийка“, колишнього канітана, якого вже сам потяг до міщанського життя ну, і до — аль коголю (се-ж міжнародні і „міжкласові“ елементи) зближив до міщанських сфер. (Слова „міщанський“ уживаю в значінню німецького „bürgerlich“). Грали комедію загально дуже добре, з темпераментом. Признане належать ся особливо п. Бург за відтворене ролі традиційної тети, яка з широким оліком заруче молодих людей, де тільки може, та п. Гранд за ролю знаного вже стрийка. П. Шілдер в ролі старого, безмежно найвного німецького „ландвірта“ викликавав своєю грою щирі вибухи сміху у публіки. Режисер п. Губль яко обраний сеніор дому Волнів і поставою і грою був справді знаменитий в сьвоїй ролі, а його партнерка п. Люст виводила заслужила на комплемент „liebesswürdig“, що дістала від генерал-майора. Прочі артисти стараним виконанем ролі достроїли ся до гри передових осіб і дали гарну цілість.

В суботу грає театр „Трубадура“, в неїтлю „Циганського барона“.

НАУКОВИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Ернест Гензель.

Історія розвитку сьвіта.

Наука о розвитку (генетика, еволюціонізм). Наука, яку ми нині зовемо наукою о розвитку (в найдавнішій змислі), є в своїй цілості як також в поодиноких частих дитиною 19 віку; вона належить до його найважливіших і найсвітліших витворів. Дійсно се понятє ще в 18. віці майже не знало, стало сегодня міцною основою нашого цілого сьвітогляду. Тут подаємо короткий перегляд найважливіших кроків вперед, які наука о розвитку поробила в протязі 19. віку; вона розпадає ся після своїх предметів на чотири головні часті; она дотичить природного повстання 1. космосу, 2. землі, 3. земських організмів і 4. чоловіка.

1. Моністична космогенія. Щоб устрій і механічний початок цілої сьвітової будови після „принципів Ньютона“ — зн. на підставі математич-

них і фізичних законів — в найбільш поєдинчий спосіб пояснити, до сього зробив першу пробу Імануел Кант в своїм славнім молодечім творі: „Загальна натуральна історія і теорія неба“ (1755). На жаль сєї величавий і відважний твір остав майже через 90 літ зовсім невідомим; аж в р. 1845 відкрив його наново Олександр Гумбольдт, в першім томі свого „Космосу“. Між тим великий французький математик Пер Лаплас самостійно дійшов до подібних теорій як Кант видосконалив їх даліше з математичним узasadженням в своїм творі „Exposition du système du monde“ (1796). Його капітальний твір „Mécanique céleste“ появил ся в році 1799. Згідні риси космогенії Канта і Лапласа поділяють, як звісно, на механічний поясненню планетних рухів і звідси виведеним прийнято, що всі сьвітові тіла первісно повстали з крутячих ся клубків мряки через загущення. Ся „небулярна гіпотеза“ або „космогенія газова теорія“ вправді пізнійше була багато поправлена і доповнена, однак она стоїть ще нині незахитана як найліпша зі всіх проба до одноцілого і механічного поясненя повстання сьвітової будівлі. В найновішій часі зазнала вона значного доповнення і зарозом укріплення прийнято, що сїй космогенічний процес відбув ся не лише раз, але повторяв ся періодично. Між тим коли в певних частях безконечного сьвітового простору з крутячих ся клубків мряки нові сьвітові тіла повстають і розвивають ся, то протинно в інших його частинях старі остуджені і замерзлі тіла сьвіта через стрічу розвивають ся і розсіпають ся в розсипані маси мряки.

Початок і кінець сьвіта. Майже всі старіші і новіші космогенії а також найбільша часть тих, що держали ся Канта і Лапласа, виходили від науючого погляду, що сьвіт мав початок. Так після далеко розширеної „небулярної гіпотези“ на початку мав первісно утворити ся величезний клубок мряки з крайню ніжною і легкою матерією в певній хвилі („перед безконечно давніми часами“) зачав ся в сїм клубку ротаційний поворот. Маючи „перший початок“ сего космогенного руху, можна тоді після механічних принципів даліші події в творенню сьвітових тіл, відірженню планетних систем і т. д. на певно висновати і математично узasadнити. Сїй перший „початок руху“ є другою „загадкою сьвітовою“ після ді Боа-Ремонд; він уважає її трансцендентною. Також багато інших дослідників природи і філософів не можуть побороти сєї труднощі і резигнують признаючи ся, що тут треба припустити перший „надприродний початок“, отже „чудо“.

Після нашого погляду розв'язати ся сїю „другу сьвітову загадку“ прийнято, що рух є так само імманентною і первісною прикметою субстанції як вражливість. Оправданість до сего моністичного прийняти находимо по перше в законі о субстанції а по друге в великих постулатах, які зробила астрономія та фізика в другій половині 19. століття. Через спектральну аналізу Бунзена і Кірхгофа (1860) довідались ми не лише, що мільони тіл сьвітових, які заповнюють простір сьвіта, складають ся з тих самих матерій як сонце і земля, але також, що вони находять ся в різних станах розвитку; за її поміччю надбали ми навіть відомостий про рухи і віддалення сталих зізд, що годі було пізнати лише за посередством далековиду. Даліше сам телескоп поправлено значно, який при помочи фотографії приніс нам ряд астрономічних відкриттів, про котрі на початку 19. століття нікому й не снилось. Особливо більше обзнакомлене з кометами і відомками зізд, з купами зізд і плямами мряки повчило нас о величезній значності малих сьвітових тіл, які міжгардами розділені між великими зіздами в сьвітловій просторі.

Знаємо тепер також, що шляхи мільонів сьвітових тіл незмінні і в часті неправильні, між тим коли давнійше уважано системи планет постійними і думано, що повертаючі ся клубки в вічній рівномірності описують свої круги. Важні відомості завдячує астрофізика також величезному поступови на інших областях фізики, передусім на полі оптики і електрики як також на полі теорії етеру. Вікнині і передусім найбільшим поступом в нашім пізнанню природи являє ся універсальний закон о субстанції. Знаємо тепер, що він так само всюди в найдавніших просторах сьвіта має безусловну вату як і в нашій системі планет, як також в найменшій частинці нашої землі і в найменшій келійці людського тіла. Також маємо право і логічно приневолени де важного припущення, що збережене матерій і енергії за всіх часів так само загально істнувало як нині істнує. Безконечне універсальне підлягає, підлягає і буде підлягати законам о субстанції. (Даліше буде).

РУСКА КАСА © РУСКА КАСА

тов. зареєстроване з ограниченою поручкою в Чернівцях.

Одинок свого рода українська фінансова інституція на Буковині. — Приймає вклади щадливі і опрощує їх на 5%. — Най виносить 40 К і платимо 6%, вписове 2 К. — Родимці! Хай клич „свій до свого“ відібе ся голошним відомомом по цілій Буковині і най кожний, що почуває себе щирим патріотом-Українцем складає свої ошадности в „Рускій Касі“.

Приєднуйте нам нових членів! Дирекція.

Ціна оголошень за одноразове їх поміщення: Ціла сторона 80 К., 1/3 сторони 60 К., 1/2 стор. 40 К., 1/4 стор. 20 К., 1/8 сторони 10 К., 1/16 сторони 5 К., 1/32 сторони 2 К. 50 с. — Анонси обчислює ся після об'єму місяця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕННЯ.

Зарубрики: Надіслані і Оголошення редакція не відповідає.

При кількоразових або при річних замовленнях, значний опуст.
Дрібні Оголошення малим друком (petit), числить ся по 4 с. від слова. Належитостий за анонсом марками поштовими не приймає ся.

Практиканта

приймає
друкарня „Рускої Ради“.

Близше видати можна

в канцелярії друкарні, ул. Петровича 2.

Г. ФАЙЛЕС

уоувач нагнітон

Чернівці,

ул. Руска ч. 8.

Найлучше і вже випробоване
средство на ревматизм єсть
NERVOL

„Назва правдо забезпечена“
антикара др. Ю. Францоца
в Терополі.

Се є знамените усмиряюче средство до
натирання против всяких ревматичних
болів, простудження, ломання костей, пле-
чий гістид і нервових недуг. Прошу ува-
жати на напис „Nervol“ і не прини-
мати ніяких „Червотонів“.

Ціна флакона 80 сот. 10 флаконів (фля-
шочок) 8 кор. з оплатою і опакованом.
Тисячки листів з подякою. — Висилка
2 рази денно до всіх країв.

В Чернівцях на складі у Шніда
і Фонтіна.

Перша Бродська рафінерія спиритусу, фабрика руму і лігерів

Братів Капелюш

товариство з обмежен. порукою

Броди, жел. дворець. ■■■■■ Львів-Знесене

порукає

Концесіоновані напитки а то:

Контушівку, житнійку, красні руми, імбирівку і ріжні розсолі
та лігери по найдешевших цінах. 177 3—10 н.

Оферти і ціники даром і оплатно.

О П О В І С Т К А

дня 11. н. ст. серпня с. р.
отворено

СКЛАД УБРАНЬ

при ул. Ратушевій 6. (Готель „Централь“).
Великий вибір убрань для панів, хлопців і дівчат,
як також конфекція дамських і найновішого крою.

Не примушуючи до купна, отсам зазирає ся
Вп. П. Т. Публіку на обзирини. — О численні від-
відини просять з поклоном 166 6—8 н

Ізак Розенблат передтим Маркус Фурер.

Совісна услуга — Дешеві ціни.

Купуйте лиш

PFAFF-A МАШИНИ
ДО ШИТЯ

бо они є найліпші, найтриваліші а також най-
дешевші! Крім тих є у мене також на складі

СИКАВКИ І КАСИ

при яких купні суть дуже легкі і вигідні умовини. Нігде
не дістанете дешевше, ніхто не обслужить Вас так ретельно і ніхто не
годеє дати Вам таких полекший у сплатах. З поважанем

ВАСИЛЬ ДАНИЛЕВИЧ, улица Желізнича, Чернівці.

Розповсюджуйте „БУКОВИНУ“ і „РУСКУ РАДУ“.

СКЛАД ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА МОЛОДШОГО

Чернівці, улица Головна-Винценберга ч. 3.

Телефон ч. 301.

Самостійний склад з ц. к.

надвірних фабрик а іменно:

Рік заложеня 1873.

Фабрики обуви: Антона Чапека у Відні, Ф. Л. Попера
в Хрудімі.

Фабрики капелюхів: І. Генрика Іти у Відні, Осипа
Шіхлера і Сніів в Грацу.

Порукає новоспрова-

жені артикули як:

Краватки англійські, та тукраві, найліпші у найновіших
краєках і фасонах.
Віде для панів і хлопців під гарантією, ковчирки, маншети,
паньчохы, шкарпінки.
Шани для панів, панів, дівчат і хлопців — послідня новість.
Діточа конфекція для дівчат і дівчат, сукенки, жакети, ман-
тилі, загортки і до того чещі.
Черевки для туристів, до ліса і гірські (Bergsteiger) і ці-
жемки під гарантією.

Конфекція мужеска. Тирольські ковчирки від дошу, англійські
загортки, камізецьки, шкарпінки жакети, до польованя, ав-
томобілів і т. п.
Черевки для дам, панів, дівчат і дівчат, найліпші Chevreauх,
Boxeall, найліпші американські ортопедичні форми, че-
ревики домові.
Парасолі для панів, панів і дівчат — від дошу і на прохті,
гарантия на оден рік.
Артикули до подорожи. Найліпші тукраві і заграничні.

Найбільший вибір англійських коців до подорожи і плахт.
Палички з ручками із срібла або із звичайним, послідня новість.
Рукавички Glacé із оленової шкіри, Chair, найліпшої сорти
„Fonws“ „Dents“ і т. п.
Склад спідного біля др-а Лимана і правдиве Єгерівське.
Черевки, мила, шітки до голови, убрания, зубів, убір на во-
лосе, всякі артикули шпортові.
Зброя. Револьвери, рушниці, артикули до похованя, всяка
амуніція.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

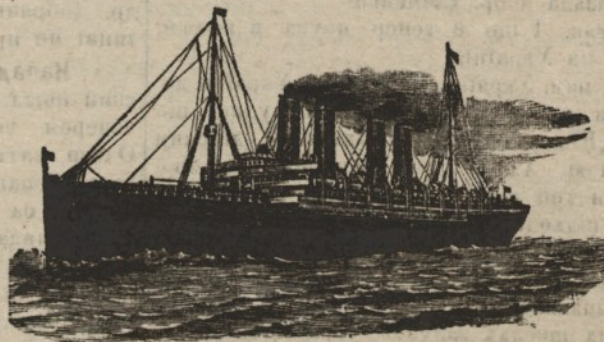
З друкарні товариства „Руска Рада“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.

За редакцію відповідає: Віктор Строїч.

В 6 днях до Америки,

Переїзд подорожних до

Канади і Аргентини

109 (78—104) н. с.

жадайте поясненя

Напишіть лш карту кореспонденційну до

Falck & Comp.

Гамбург, Raboisen 30 Amerikahaus.

Кореспонденція у всіх мовах.

Трезкий і левжый зарібок

від 20—30 корон тижнево

може мати кожний хто буде працювати на опа-
тентованій „довгій“ машині „Славія“. Ані
вік ані час не можуть бути на перешкодї. Від-
далене не має жадного значіння. Докладне в-
учене даром. На бажане посилаємо учительку
до дому. Скінчені праці приймаємо до дальшої
відпродажи.

Перше галицьке підприємство домашних робіт паньчоп-
кових на довгих машинах до плетєня.

Лібаль і Ска

зарєєстрованє Товариство торговельне

Львів, улица Кохановского число 39—64.

Не купуйте кулєтих машин що суть без вартости.

жадайте проспектів.

Поясненя і науку уділяє для Буковини Франц Вахович, Чернівці, улица Каро-
линни число 5, I. пов. 171 (—)

Виданя „Рускої Бєсїди“ і „Рускої Школи“

можна купити у всіх

філіях „Рускої Бєсїди“ і „Рускої Школи“,

в друкарні „Рускої Ради“ і в книгарні І. Рехенберга.